

KỶ NIỆM 92 NĂM CÁCH MẠNG THÁNG MƯỜI NGÀ (7-11-1917 + 7-11-2009)

CÁCH MẠNG THÁNG MƯỜI NGÀ - BÀI HỌC LỊCH SỬ, KINH NGHIỆM THỰC TIỄN TRONG THỜI ĐẠI NGÀY NAY VÀ CHO CÔNG CUỘC ĐỔI MỚI CỦA CHÚNG TA HÔM NAY

ĐẶNG HỮU TOÀN (*)

Với tính chất vạch thời đại, Cách mạng tháng Mười Nga đã đi vào lịch sử nhân loại với tư cách cuộc cách mạng mở đầu thời đại mới - thời đại quá độ lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi toàn thế giới. Với tư cách đó, cuộc Cách mạng tháng Mười Nga vẫn mãi là cuộc cách mạng có giá trị lịch sử, mang ý nghĩa toàn cầu, ý nghĩa thời đại và là bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn vô giá cho tất cả các quốc gia, dân tộc quá độ lên chủ nghĩa xã hội. Thắng lợi vĩ đại của nó vẫn là nguồn cổ vũ lớn lao, là sức mạnh không gì ngăn cản được của nhân loại tiến bộ trên con đường tự giải phóng. Ánh sáng của Cách mạng tháng Mười không bao giờ tắt. Dưới ánh sáng của nó, giải phóng và sáng tạo - đó vẫn là triết lý phát triển của thời đại ngày nay.

Nhìn lại tiến trình phát triển của lịch sử nhân loại hơn hai mươi thế kỷ qua, chúng ta có thể khẳng định một cách chắc chắn rằng, thế kỷ XX - thế kỷ của một phong trào cách mạng sâu rộng - đã đi vào lịch sử nhân loại với những dấu ấn cực kỳ sâu sắc. Một trong những dấu ấn sâu sắc nhất, mãi trường tồn và không thể phai mờ là Cách mạng tháng Mười Nga - “cuộc cách mạng vĩ đại mở ra thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội”(1) trên phạm vi toàn thế giới.

92 năm đã qua, kể từ ngày cả thế giới phải rung chuyển (ngày 7 tháng 11 năm 1917), Cách mạng tháng Mười Nga vẫn được cả cộng đồng nhân loại tiến bộ thừa nhận là một trong những sự kiện vĩ đại nhất của lịch sử nhân loại - sự kiện không chỉ làm rung chuyển, mà còn làm đảo lộn trật tự thế giới. 92 năm, cả cộng

đồng nhân loại vẫn thấy rõ ánh sáng từ con đường do cuộc cách mạng vĩ đại ấy khai phá với tư cách con đường của thời đại, của cả cộng đồng nhân loại - con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội. Lịch sử nhân loại 92 năm qua đã diễn ra với biết bao thăng trầm, với không ít khúc quanh lịch sử, mà biến cố lịch sử lớn nhất là sự sụp đổ của Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu diễn ra vào những năm đầu thập niên cuối cùng của thế kỷ XX, nhưng Cách mạng tháng Mười Nga năm 1917 vẫn mãi trường tồn trong lịch sử nhân loại với tư cách cuộc cách mạng “mở ra con đường giải phóng cho các dân

(*) Phó giáo sư, tiến sĩ, Phó tổng biên tập Tạp chí Triết học.

(1) Đảng Cộng sản Việt Nam. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001, tr.61.

tộc và cả loài người, mở đầu một thời đại mới trong lịch sử, thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội trên toàn thế giới"(2). Không chỉ thế, trong thời đại ngày nay và trong công cuộc đổi mới của chúng ta hôm nay, Cách mạng tháng Mười Nga vẫn trường tồn mãi với tư cách *bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn vô giá*.

Bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn vô giá của Cách mạng tháng Mười Nga trước hết là ở chỗ, với nước Nga, thắng lợi của cuộc cách mạng này đã triệt để giải phóng những người vô sản và nông dân Nga nghèo khổ khỏi sự áp bức, bóc lột của chủ nghĩa tư bản, của chế độ Nga Sa hoàng, đã làm thay đổi hoàn toàn địa vị xã hội của họ, nâng họ lên hàng những người chủ thật sự của chế độ xã hội mới. Với thắng lợi của cuộc cách mạng ấy, ở nước Nga, các xôviết của những người lao động được thiết lập; một xã hội hoàn toàn mới - xã hội xã hội chủ nghĩa - ra đời; khát vọng giải phóng con người khỏi mọi sự áp bức, bóc lột, bất công của biết bao thế hệ, của biết bao nhà tư tưởng vĩ đại trong lịch sử nhân loại mà C.Mác, Ph.Ăngghen và V.I.Lênin là những người vĩ đại nhất trong các nhà tư tưởng vĩ đại ấy được thực hiện; sự công bằng và bình đẳng giữa người với người được tạo ra; con người được sống trong tự do với đúng nghĩa của nó và họ được tự do mưu cầu hạnh phúc; các dân tộc được sống trong hoà bình, trong tình hữu nghị anh em. Và, nước Nga - một nước vốn kém phát triển nhất trong số các nước tư bản châu Âu khi đó, chỉ trong vòng vài thập kỷ, đã trở thành một cường quốc không chỉ trong phạm vi châu Âu, mà trên quy mô

toàn thế giới. Sau Cách mạng tháng Mười, nước Nga xã hội chủ nghĩa ra đời đã trở thành thành trì vững chắc cho phong trào giải phóng các dân tộc bị áp bức, trở thành lực lượng chủ yếu nhất cứu nhân loại thoát khỏi thảm hoạ của chủ nghĩa phátxít, tạo điều kiện và giúp đỡ cho một loạt nước ở Đông Âu, châu Á và sau đó là ở các nước Tây bán cầu tiến hành thắng lợi cách mạng giải phóng và đi lên chủ nghĩa xã hội.

Bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn vô giá của Cách mạng tháng Mười Nga còn là ở chỗ, thắng lợi của nó không chỉ đơn thuần trở thành tấm gương cổ vũ cho các dân tộc khác, mà thực sự đã tạo ra con đường cách mạng hoàn toàn mới cho phong trào giải phóng dân tộc trên phạm vi toàn thế giới. Theo con đường Cách mạng tháng Mười, toàn thể nhân loại bị áp bức, bóc lột đã đứng lên chống lại sự áp bức của giai cấp tư sản. Những tư tưởng của Cách mạng tháng Mười được phổ biến trên phạm vi toàn thế giới đã khích lệ các dân tộc đứng lên đấu tranh chống lại những kẻ áp bức dân tộc, giành tự do và độc lập dân tộc. Nó đem lại một xung lực cách mạng mạnh mẽ cho phong trào công nhân quốc tế, tạo ra một cao trào đấu tranh cách mạng rộng khắp của giai cấp công nhân, đưa giai cấp công nhân trở thành giai cấp trung tâm của thời đại hiện đại. Cùng với thắng lợi của Cách mạng tháng Mười, thời kỳ bão táp cách mạng của quần chúng lao động ở châu Á, châu Phi và Mỹ Latinh đã bắt đầu. Không chỉ thế, Cách mạng tháng

(2) Hồ Chí Minh. *Toàn tập*, t.12. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996, tr.301.

Mười còn mở đầu cho việc thống nhất các cuộc đấu tranh cách mạng của giai cấp công nhân và nông dân lao động với phong trào giải phóng dân tộc của các dân tộc bị nô dịch và bị lệ thuộc thành một lực lượng thống nhất. Và, với sứ mệnh đó, nó đã mở ra cho các dân tộc thuộc địa chiếm hơn một nửa nhân loại một con đường duy nhất đúng dẫn đến đấu tranh vì chủ quyền và độc lập dân tộc. Tấm gương Cách mạng tháng Mười đã trở thành ngôi sao chỉ đường cho các cuộc cách mạng giải phóng dân tộc, đem lại hy vọng cho các dân tộc bị áp bức về khả năng thắng lợi hoàn toàn, khả năng tự giải phóng của nó. Theo nghĩa đó, Tôn Trung Sơn đã gọi Cách mạng tháng Mười là hy vọng vĩ đại của nhân loại, Nêru coi nó là cuộc cách mạng đã đặt nền móng cho một nền văn minh mới, còn Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại của chúng ta đã khẳng định đó là "ngọn đèn pha soi sáng cuộc đấu tranh cho tự do và hạnh phúc"(3) của toàn nhân loại.

Trên thực tế, lịch sử nhân loại thế kỷ XX đã chứng kiến, dưới ảnh hưởng và sự tác động trực tiếp của Cách mạng tháng Mười Nga, cả một hệ thống rộng lớn của chủ nghĩa thực dân cũ trên toàn thế giới đã hoàn toàn sụp đổ, hàng loạt nước thuộc địa ở châu Á, châu Phi và Mỹ Latinh, trong đó có Việt Nam chúng ta, đã giành được độc lập dân tộc, hàng trăm triệu người được giải phóng khỏi xiềng xích nô lệ. Một hệ thống xã hội chưa từng có trong lịch sử nhân loại - hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa - ra đời đã đóng vai trò lớn lao trong tiến trình phát triển của thế giới hiện đại - tiến trình phát triển vì mục tiêu hoà bình, độc lập dân tộc, dân

chủ và tiến bộ xã hội. Hệ thống các nước xã hội chủ nghĩa không còn sau sự sụp đổ của Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu. Song, vẫn còn đó Việt Nam, Trung Quốc, Cuba,... mà công cuộc cải cách, đổi mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa thành công đã, đang và sẽ đem lại cho các nước này một thế đứng vững vàng. Chế độ xã hội chủ nghĩa không còn tồn tại với tư cách một hệ thống thế giới, song điều đó không có nghĩa là con đường đi tới chủ nghĩa xã hội đã bị chặn lại. Trên phạm vi toàn thế giới vẫn có nhiều quốc gia, dân tộc phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa, theo lý tưởng của Cách mạng tháng Mười Nga. Bằng chứng chứng minh cho điều này là sự phát triển của trào lưu cánh tả trên phạm vi toàn thế giới, nhất là ở khu vực Mỹ Latinh. Trong những năm gần đây, nhiều nước ở khu vực này, mà Vê-nê-xuê-la là một ví dụ điển hình, chủ nghĩa xã hội đã trở thành niềm tin công khai của đông đảo quần chúng nhân dân lao động đang cống hiến sức lực và trí tuệ cho công cuộc xây dựng xã hội mới dưới sự lãnh đạo của các đảng cách mạng, công nhân, cánh tả. Ngọn cờ Cách mạng tháng Mười Nga vẫn tung bay trong không khí cách mạng của nhiều nước thuộc khu vực Tây bán cầu này. Với sự kiện hiện thực này, có thể nói, quá độ lên chủ nghĩa xã hội vẫn là quy luật tiến hoá của xã hội loài người mà Cách mạng tháng Mười Nga là thắng lợi đầu tiên. "Thắng lợi đầu tiên đó *chưa phải là một thắng lợi cuối cùng*", song nó *đã mở ra một thời đại mới, một sự nghiệp mới trong lịch sử nhân loại - sự nghiệp*

(3) Hồ Chí Minh. *Sđđ.*, t.8, tr.442.

giải phóng những người lao động toàn thế giới. Cách mạng tháng Mười Nga "đã bắt đầu sự nghiệp ấy", còn "bao giờ và trong thời hạn nào thì những người vô sản nước nào sẽ hoàn thành được sự nghiệp ấy, điều đó không quan trọng. Điều quan trọng, chính là băng đã tan, đường đã mở, lối đã vạch ra rồi"(4).

Cách mạng tháng Mười Nga đã đi vào lịch sử nhân loại 92 năm, song thắng lợi của nó không phải đã thuộc về quá khứ của nhân loại. *Cách mạng tháng Mười vẫn tiếp tục đi vào lịch sử nhân loại trong thế kỷ XXI với tư cách bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn vô giá và trên thực tế, nó đã thực sự trở thành nhân tố thúc đẩy lịch sử nhân loại phát triển theo đúng quỹ đạo của mình - phát triển theo con đường xã hội chủ nghĩa.* Lịch sử nhân loại đang có những thăng trầm, những bước quanh co, song tư tưởng của Cách mạng tháng Mười Nga vẫn toả sáng, con đường tiến bộ xã hội, giải phóng nhân loại do nó vạch ra vẫn là con đường phát triển tiếp theo của nhiều quốc gia, dân tộc. Thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga cho thấy đây là con đường được lựa chọn hợp quy luật, dấu không có con đường nào là thẳng tắp, tự động dẫn tới tiến bộ xã hội. Sự sụp đổ của Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu cộng với sự chững lại của phong trào cộng sản quốc tế đã có ảnh hưởng tiêu cực tới sự nghiệp cách mạng của các dân tộc đang đấu tranh cho hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội. Tổn thất này đã làm chậm bước tiến của nhân loại lên chủ nghĩa xã hội, khiến cho cách mạng xã hội chủ nghĩa rơi vào giai đoạn thoái trào, song không vì thế mà giá trị

lịch sử, ý nghĩa vạch thời đại của Cách mạng tháng Mười Nga không còn và chủ nghĩa xã hội không còn khả năng phát triển. Thất bại tạm thời ấy khiến cho "chủ nghĩa xã hội đang đứng trước nhiều khó khăn, thử thách. Lịch sử thế giới đang phải trải qua những bước quanh co; song, *loài người cuối cùng nhất định sẽ tiến tới chủ nghĩa xã hội, vì đó là quy luật tiến hoá của lịch sử*"(5).

Trong thời đại ngày nay, dưới ánh sáng của Cách mạng tháng Mười, các dân tộc tiến bộ trên toàn thế giới vẫn tiến bước trên con đường đấu tranh cách mạng sôi động - "cuộc đấu tranh thực tế của hàng triệu người bị áp bức dưới sự lãnh đạo của giai cấp vô sản... để xoá bỏ chiến tranh, để đoàn kết công nhân tất cả các nước chống lại sự liên minh giữa giai cấp tư sản các nước"(6), giành độc lập, hoà bình, tự do và tiến bộ xã hội. 92 năm qua và sẽ còn nhiều năm tiếp theo nữa, thắng lợi của Cách mạng tháng Mười vẫn còn đem đến cho giai cấp vô sản và các dân tộc trên toàn thế giới niềm tin vào khả năng tiến hành cách mạng giải phóng giai cấp, giải phóng dân tộc. Và, như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: "*Giống như mặt trời chói lọi, Cách mạng tháng Mười chiếu sáng khắp năm châu, thức tỉnh hàng triệu người bị áp bức, bóc lột trên trái đất. Trong lịch sử loài người chưa từng có cuộc cách mạng nào có ý nghĩa to lớn và sâu xa như*

(4) V.I.Lênin. *Toàn tập*, t.44. Nxb Tiến bộ, Mátxcơva, 1978, tr.187.

(5) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội*. Nxb Sự thật, Hà Nội, 1991, tr.8.

(6) V.I.Lênin. *Sđd.*, t.44. tr.187.

thế"(7) (chúng tôi nhấn mạnh - Đ.H.T).

Nói đến bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn vô giá của Cách mạng tháng Mười Nga không thể không khẳng định giá trị lớn lao của cuộc cách mạng này ở "tính tất yếu lịch sử là sẽ tái diễn trong phạm vi quốc tế". Nhấn mạnh điều này, V.I.Lênin viết: "Ngày nay, chúng ta đã có trước mắt một kinh nghiệm quốc tế rất phong phú chứng thực hiển nhiên rằng một số đặc điểm cơ bản của cuộc cách mạng của ta không phải chỉ có ý nghĩa địa phương, ý nghĩa đặc biệt - dân tộc, ý nghĩa riêng cho nước Nga mà có ý nghĩa quốc tế"(8).

Thật vậy, Cách mạng tháng Mười Nga đã đem lại cho chúng ta kinh nghiệm đấu tranh cách mạng và giữ vững thành quả cách mạng mà nó là một tấm gương sáng ngời. Trong lịch sử nhân loại đã từng có nhiều phong trào đấu tranh anh dũng của quần chúng nhân dân lao động nhằm giải phóng khỏi sự bóc lột và áp bức, song tất cả các phong trào đó đều đã thất bại. Ở đây, có nhiều nguyên nhân và một trong những nguyên nhân cơ bản, theo V.I.Lênin, là ở chỗ bất cứ một cuộc cách mạng nào cũng chỉ có giá trị khi nó biết tự vệ, nhưng không phải cách mạng có thể biết ngay được cách tự vệ. Cách mạng là sự thức tỉnh của hàng triệu người về cuộc đời mới và do vậy, cần phải có thời gian. Cách mạng tháng Mười Nga đã thực hiện quy luật đó một cách sáng tạo và để lại cho chúng ta một bài học lịch sử quý báu trong đấu tranh cách mạng và bảo vệ các thành quả cách mạng.

Thực tiễn lịch sử nhân loại 92 năm qua, tiến trình phát triển của cách mạng thế giới và sự nghiệp quá độ lên chủ

nghĩa xã hội ở nhiều nước trong nhiều thập niên qua, cũng như công cuộc đổi mới đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam và ở một số nước khác trên thế giới trong những năm gần đây đã cho thấy, Cách mạng tháng Mười Nga là một sự kiện mang ý nghĩa thời đại, là cuộc cách mạng có tác động mạnh mẽ tới toàn bộ tiến trình phát triển của thế giới. Thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga không chỉ là thắng lợi vĩ đại của giai cấp vô sản và nhân dân các dân tộc Nga, mà còn là thắng lợi vĩ đại của giai cấp vô sản, nhân dân lao động và các dân tộc bị áp bức trên toàn thế giới. Đã không có và cũng sẽ "không thể có bức tường ngăn cách giữa những chiến thắng của Cách mạng tháng Mười và những chiến thắng của cách mạng xã hội chủ nghĩa quốc tế"(9). Thực tiễn lịch sử nhân loại đã, đang và sẽ còn cho thấy, *chính thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga đã tạo ra cơ hội cho nhân loại thực hiện bước quá độ lịch sử từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi toàn thế giới, trong đó bao hàm cả khả năng quá độ bỏ qua chế độ tư bản chủ nghĩa đối với các nước chậm phát triển mà Việt Nam ta là một trong những nước đó. Cơ hội đó đã được thực tiễn lịch sử nhân loại 92 năm qua xác nhận và là điều không thể phủ nhận được, cho dù những biến động đầy bi kịch mà nhân loại đang phải chứng kiến từ những thập niên cuối thế kỷ XX đến nay có làm cho tiến trình phát triển của lịch sử nhân loại chậm lại.*

(7) Hồ Chí Minh. *Sđd.*, t.12, tr.300.

(8) V.I.Lênin. *Sđd.*, t.41, tr.3.

(9) V.I.Lênin. *Sđd.*, t.36, tr.615.

Nếu học thuyết Mác - Lênin là một giá trị trường tồn trong lịch sử phát triển tư tưởng nhân loại, thì thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga với tư cách thắng lợi đầu tiên của học thuyết đó, thắng lợi đưa chủ nghĩa xã hội khoa học từ chỗ chỉ là ước mơ cao đẹp của giai cấp vô sản, của quần chúng nhân dân lao động và các dân tộc bị áp bức trên toàn thế giới "trở thành một hiện thực trong xã hội, có sức mạnh vô cùng to lớn lôi cuốn hàng nghìn triệu người vào hành động cách mạng, vì hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội"(10), cũng là một giá trị lịch sử trường tồn. Cách mạng tháng Mười Nga không chỉ đánh dấu thắng lợi lịch sử của học thuyết Mác - Lênin đối với chủ nghĩa cơ hội và chủ nghĩa cải lương xã hội, mà còn khẳng định sức mạnh cải tạo to lớn của các tư tưởng xã hội chủ nghĩa. Thắng lợi của cuộc Cách mạng ấy cho thấy tính tất yếu của việc sử dụng bạo lực cách mạng đánh đổ quyền thống trị của giai cấp tư sản, thiết lập chính quyền cách mạng của những người lao động và xây dựng một xã hội không còn chế độ người bóc lột người. Thắng lợi đó đem lại cho nhân loại toàn thế giới một chân lý không thể bác bỏ là bất cứ một chế độ xã hội nào đã tỏ ra lỗi thời trong lịch sử tất yếu sẽ bị thay thế bởi một chế độ xã hội tiến bộ hơn, khi quần chúng nhân dân lao động được một đảng cách mạng chân chính lãnh đạo nhất loạt nổi dậy đấu tranh để tự giải phóng. Thắng lợi ấy là một tất yếu khách quan, nó bác bỏ những quan niệm sai lầm về tính vĩnh hằng của chủ nghĩa tư bản, của chế độ người bóc lột người và những quan điểm cải lương chủ nghĩa về "sự chuyển hoá dần dần" từ chủ nghĩa tư

bản lên chủ nghĩa xã hội. Không chỉ thế, thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga đã mở đầu cho "một sự nghiệp mới mẻ" trong xã hội loài người - "sự nghiệp sáng tạo ra một *kiểu* chế độ nhà nước xưa nay chưa từng có" - "chế độ dân chủ ở mức cao nhất cho công nhân và nông dân", "chế độ dân chủ *kiểu mới*", "chế độ dân chủ vô sản"(11).

Thật vậy, thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga không chỉ đánh dấu sự ra đời của nhà nước vô sản đầu tiên trên thế giới, mà còn đặt nền móng cho một chế độ xã hội phù hợp nhất với các lợi ích cơ bản của con người. Nó khẳng định các cơ sở chưa từng có trong lịch sử tồn tại xã hội của con người: chính quyền của người lao động trong đời sống chính trị, sở hữu xã hội về tư liệu sản xuất trong đời sống kinh tế, sự công bằng trong đời sống xã hội, sự bình đẳng trong quan hệ giữa người với người. Thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga còn khai phá con đường mới cho cả nhân loại - con đường đi tới chủ nghĩa xã hội, dẫn tới khả năng sáng tạo to lớn và triệt để nhất nhằm thực hiện lý tưởng giải phóng đồng đảo quần chúng lao động bị áp bức, đưa "con người từ vương quốc của tất yếu sang vương quốc của tự do". Nó cho thấy sức mạnh sáng tạo của con người, của quần chúng nhân dân lao động trong cuộc đấu tranh tự giải phóng và mở đầu một sự nghiệp kiến tạo xã hội mới chưa từng có khuôn mẫu trong lịch sử hiện thực.

Trong thời đại ngày nay, ảnh hưởng của Cách mạng tháng Mười Nga đến sự

(10) Hồ Chí Minh. *Sđd.*, t.12, tr.303.

(11) V.I.Lênin. *Sđd.*, t.44, tr.184.

phát triển xã hội là hết sức lớn lao. Người ta khó có thể chỉ ra một lĩnh vực nào của đời sống xã hội hiện đại mà lại không thể hiện, phản ánh kinh nghiệm thực tiễn của cuộc cách mạng ấy. Các tư tưởng của Cách mạng tháng Mười Nga, kinh nghiệm thực tiễn của nó trong việc thay thế một chế độ chính trị - xã hội lạc hậu bằng một xã hội công bằng, bình đẳng, xã hội vì con người và sự phát triển con người đã đưa nhân loại tới tiến bộ xã hội, phát triển văn hoá và văn minh, tới chủ nghĩa nhân văn cao cả. Với thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga, các dân tộc trên thế giới ngày càng tin tưởng và kiên quyết nắm lấy hiện tại và tương lai của nền văn minh nhân loại, đẩy mạnh sự nghiệp đấu tranh vì hoà bình, dân chủ và tiến bộ xã hội, tiến hành công cuộc xây dựng kinh tế, xã hội và văn hoá. Bộ mặt chính trị - xã hội hiện thời của thế giới, có thể khẳng định, là kết quả hợp quy luật của tiến trình phát triển lịch sử mà Cách mạng tháng Mười Nga đã mở ra.

Bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn vô giá của Cách mạng tháng Mười Nga còn là ở chỗ, thắng lợi của cuộc Cách mạng này đã cho thấy, trong thời đại ngày nay, *sự kết hợp tất yếu, hữu cơ giữa cuộc đấu tranh vì dân chủ và cuộc đấu tranh vì chủ nghĩa xã hội, giữa dân chủ và chủ nghĩa xã hội không chỉ là mục tiêu, mà còn là động lực mạnh mẽ thúc đẩy tiến bộ xã hội*, đưa cộng đồng nhân loại tới công bằng và bình đẳng xã hội. Rằng, với thắng lợi của cuộc Cách mạng này, lần đầu tiên trong lịch sử, cộng đồng nhân loại không những có được công bằng và bình đẳng xã hội, mà còn có được những điều kiện bảo đảm thực hiện công

bằng và bình đẳng xã hội ấy vào thực tiễn cuộc sống. Chủ nghĩa tư bản đã sản sinh ra một cộng đồng lịch sử mới của con người - cộng đồng dân tộc, song do sự duy trì chế độ chiếm hữu tư nhân tư bản chủ nghĩa về tư liệu sản xuất, nên nó cũng tạo ra sự không công bằng, sự bất bình đẳng trong đời sống xã hội và sự đối kháng giữa các dân tộc trong cộng đồng; tạo ra chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi, chủ nghĩa sô vanh nước lớn và dẫn đến những cuộc chiến tranh giữa các nước, các dân tộc. Cách mạng tháng Mười Nga đã chỉ ra cho cả cộng đồng nhân loại thấy con đường duy nhất đúng đắn để giải quyết vấn đề dân tộc, tạo ra một xã hội có bình đẳng dân tộc, thịnh vượng và đoàn kết dân tộc - đó là con đường gắn kết độc lập dân tộc với chủ nghĩa xã hội, mà Việt Nam chúng ta là một trong những minh chứng lịch sử.

Đi theo con đường mà Cách mạng tháng Mười Nga đã mở ra, vận động trong quỹ đạo của cách mạng vô sản, trong logic tiến tới chủ nghĩa xã hội, Cách mạng Việt Nam do Đảng Cộng sản Việt Nam mà người sáng lập và rèn luyện là Chủ tịch Hồ Chí Minh lãnh đạo đã giành được những chiến công và thắng lợi có ý nghĩa lịch sử và thời đại trong cuộc đấu tranh oanh liệt giành lại độc lập, tự do, thống nhất Tổ quốc và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Một kỷ nguyên mới trong lịch sử dân tộc Việt Nam đã được mở ra - kỷ nguyên độc lập dân tộc, dân chủ và chủ nghĩa xã hội.

Vận dụng một cách khoa học và sáng tạo những bài học lịch sử, những kinh nghiệm thực tiễn mang tính phổ biến và sâu sắc của Cách mạng tháng Mười Nga,

Cách mạng Việt Nam đã đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác và đang chứng minh cho giá trị lịch sử trường tồn của nó. Có thể khẳng định, thắng lợi của Cách mạng Việt Nam là thắng lợi của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, của lý tưởng Cách mạng tháng Mười, của mục tiêu, lý tưởng độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội. Với thắng lợi vĩ đại đó, cùng với nhân loại tiến bộ trên toàn thế giới, Cách mạng Việt Nam đã góp phần không nhỏ vào việc khẳng định và tạo nên sức mạnh của thời đại mới - thời đại quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi toàn thế giới mà Cách mạng tháng Mười Nga đã mở đầu.

92 năm qua, dưới ánh sáng của Cách mạng tháng Mười Nga, sự nghiệp cách mạng thế giới, dù phải trải qua bao bước thăng trầm, khủng hoảng, thậm chí cả sự đổ vỡ của chủ nghĩa xã hội với tư cách một hệ thống thế giới, song chủ nghĩa xã hội, với tất cả những cống hiến lịch sử của nó đối với tiến trình phát triển lịch sử nhân loại đã, đang và vẫn còn là một giá trị trường tồn. Con đường mà Cách mạng tháng Mười Nga đã mở ra vẫn tiếp tục là con đường phát triển tất yếu, hợp quy luật của lịch sử nhân loại. Giờ đây, "chủ nghĩa xã hội trên thế giới, từ những bài học thành công và thất bại cũng như từ khát vọng và sự thức tỉnh của các dân tộc, có điều kiện và khả năng tạo ra bước phát triển mới. Theo quy luật tiến hoá của lịch sử, loài người nhất định sẽ tiến tới chủ nghĩa xã hội"(12).

92 năm qua, thực tiễn lịch sử nhân loại đã minh chứng một cách xác đáng rằng, thời đại ngày nay vẫn là thời đại

quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa xã hội mà Cách mạng tháng Mười Nga là điểm khởi đầu. Thực tiễn lịch sử ấy, nhất là thực tiễn diễn ra trong những thập niên vừa qua, cũng cho chúng ta thấy, chủ nghĩa xã hội không thể phát triển và đi đến thắng lợi hoàn toàn nếu không thường xuyên tự đổi mới một cách có nguyên tắc và coi đó là con đường tất yếu khách quan để giữ vững độc lập dân tộc, ổn định đất nước, đẩy nhanh tiến độ xây dựng chủ nghĩa xã hội. Với tư cách một phong trào xã hội hiện thực, vận động và phát triển trên cơ sở khoa học là chủ nghĩa Mác - Lênin, mở đầu bằng Cách mạng tháng Mười Nga, chủ nghĩa xã hội không thể không tự làm phong phú thêm, sâu sắc hơn bằng những tri thức mới, bài học lịch sử mới, kinh nghiệm thực tiễn mới, đồng thời thay thế, loại bỏ những kết luận, luận điểm đã trở nên lạc hậu và bị thực tiễn lịch sử vượt qua.

Khi khẳng định rằng chúng ta hoàn toàn đứng trên cơ sở lý luận của C.Mác, lý luận lần đầu tiên đã biến chủ nghĩa xã hội từ không tưởng thành khoa học, lý luận đã dựng lên những cơ sở vững chắc cho khoa học ấy và vạch rõ con đường mà chúng ta cần phải theo, để phát triển khoa học đó thêm nữa và phát huy nó với đầy đủ chi tiết, V.I.Lênin đã chỉ rõ: Chúng ta không hề coi lý luận của C.Mác như là một cái gì đã xong xuôi hẳn và bất khả xâm phạm; trái lại, chúng ta tin rằng lý luận đó chỉ đặt nền móng cho môn khoa học mà những người xã hội chủ

(12) Đảng Cộng sản Việt Nam. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001, tr.65.

nghĩa cần phải phát triển hơn nữa về mọi mặt, nếu họ không muốn trở thành lạc hậu đối với cuộc sống. Thực tiễn cay đắng của những năm đầu xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước Nga theo “chính sách cộng sản thời chiến” và thắng lợi bước đầu của những năm thực hiện “chính sách kinh tế mới” đã đưa V.I.Lênin tới chỗ thừa nhận rằng: “Ngày nay, chúng ta có quyền nói... toàn bộ quan điểm của chúng ta về chủ nghĩa xã hội đã thay đổi về căn bản”(13).

Theo đó, có thể nói, *đổi mới chủ nghĩa xã hội là tất yếu khách quan* nhằm đáp ứng những đòi hỏi, yêu cầu về phương diện lý luận của chủ nghĩa xã hội. Mặt khác, thực tiễn xây dựng chủ nghĩa xã hội 92 năm qua, kể từ thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga, cho thấy chủ nghĩa xã hội không phải là một xã hội đã hoàn chỉnh ngay từ đầu, mà cũng như mọi chế độ xã hội khác trong lịch sử, nó cần phải thường xuyên tự đổi mới theo tiến trình vận động và phát triển hiện thực của lịch sử. *Chỉ có trên cơ sở tự đổi mới cả lý luận lẫn thực tiễn, chủ nghĩa xã hội hiện thực mới có khả năng tìm ra động lực phát triển của chính nó và tự vạch ra con đường cho sự phát triển tiếp theo của nó và của nhân loại tiến bộ toàn thế giới.*

Công cuộc cải cách, đổi mới chủ nghĩa xã hội không thành công ở Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu đã đẩy chủ nghĩa xã hội lâm vào khủng hoảng, đưa phong trào cách mạng vô sản thế giới vào giai đoạn thoái trào tạm thời. Song, không thể vì sự không thành công ấy mà coi đó là “sự phá sản” của chủ nghĩa Mác - Lênin và lý luận chủ nghĩa xã hội khoa học, là “sự thất bại” của lý tưởng Cách

mạng tháng Mười. Không thể vì thế mà Cách mạng tháng Mười đã không còn giá trị lịch sử. Thành công của công cuộc đổi mới ở Việt Nam, Trung Quốc, Cuba; việc tiếp tục phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở nhiều nước trên thế giới cho thấy *lý tưởng Cách mạng tháng Mười vẫn còn giữ nguyên giá trị lịch sử của nó và lý tưởng đó đang dần được thực hiện.*

Trong lịch sử nhân loại, chủ nghĩa xã hội khoa học do các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác đưa ra chỉ có một, Cách mạng tháng Mười do V.I.Lênin và Đảng Cộng sản Nga lãnh đạo thực hiện chỉ có một, song con đường đến với chủ nghĩa xã hội khoa học đó, đến với lý tưởng của Cách mạng tháng Mười không phải là một, mô hình thể hiện các luận điểm khoa học và lý tưởng đó cũng không phải là một. Sự nghiệp cải tổ, đổi mới không thành công ở Liên Xô và các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu chỉ là sự không thành công của một mô hình trên con đường thực hiện lý luận chủ nghĩa xã hội khoa học, lý tưởng Cách mạng tháng Mười. Việc lý tưởng cách mạng xã hội chủ nghĩa, lý tưởng Cách mạng tháng Mười “bị đẩy lùi” ở đây không có nghĩa là nó bị xoá bỏ. Những thành công đáng khích lệ của công cuộc đổi mới, sự ổn định và tiếp tục phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa nhờ đổi mới một cách có nguyên tắc, sáng tạo và năng động trên cơ sở kiên trì mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, với nền tảng lý luận là chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đổi mới dựa vào nhân dân, vì lợi ích của nhân

(13) V.I.Lênin. *Sđd.*, t.45, tr.428.

dân, phù hợp với thực tiễn cách mạng sinh động, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạng thời đại, lấy đường lối đổi mới đúng đắn của Đảng làm nhân tố quyết định mà chúng ta đã có được hơn 20 năm qua cho thấy, lý luận chủ nghĩa xã hội khoa học, lý tưởng Cách mạng tháng Mười vẫn sống và đang dần được thực hiện, vẫn là những giá trị trường tồn trong lịch sử tư tưởng nhân loại.

92 năm qua đã có rất nhiều bài viết, tác phẩm, công trình viết về Cách mạng tháng Mười, song mỗi lần bắt đầu suy nghĩ về ý nghĩa xã hội và ảnh hưởng của nó tới sự phát triển xã hội, thì Cách mạng tháng Mười lại thể hiện ra là cuộc cách mạng mà ý nghĩa lịch sử của nó ngày càng lớn lao. “Cái ngày vĩ đại ấy càng cách xa chúng ta, - V.I.Lênin khẳng định, - thì ý nghĩa của cuộc cách mạng vô sản ở Nga càng trở nên rõ rệt, chúng ta cũng càng suy nghĩ sâu về toàn bộ kinh nghiệm thực tiễn của công tác của chúng ta”(14).

Đúng như vậy. Cùng với năm tháng, bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn của Cách mạng tháng Mười ngày càng được nhân loại tiến bộ trên phạm vi toàn thế giới nhận thức một cách rõ ràng và sâu sắc hơn. Mặc dù vậy, chúng ta vẫn khó có thể đưa ra một sự đánh giá toàn diện, đầy đủ về giá trị lịch sử, về ý nghĩa quốc tế, ý nghĩa vạch thời đại của cuộc cách mạng này, thậm chí cả trong tương lai xa. Một trong những nguyên nhân của điều đó là ở chỗ, Cách mạng tháng Mười - đó là một cuộc cách mạng chưa từng có không chỉ trong thế kỷ XX, mà trong cả toàn bộ lịch sử nhân loại, cuộc cách mạng

mở đầu “một sự nghiệp mới mẻ” - “sự nghiệp sáng tạo ra một *kiểu* chế độ nhà nước xưa nay chưa từng có”, “mở ra một thời đại mới trong lịch sử thế giới”. Lịch sử nhân loại cả trước và sau Cách mạng tháng Mười đã từng có không ít các cuộc cách mạng xã hội có ảnh hưởng tới sự phát triển xã hội, nhưng Cách mạng tháng Mười Nga vẫn cứ là cuộc cách mạng mang ý nghĩa đặc biệt trong lịch sử nhân loại, không có cuộc cách mạng nào có thể so sánh với cuộc cách mạng này. ảnh hưởng của Cách mạng tháng Mười tới tiến bộ xã hội là vô cùng vĩ đại, sâu sắc so với ảnh hưởng của các cuộc cách mạng xã hội khác.

Cách mạng tháng Mười Nga tròn 92 tuổi, song đó không phải là thắng lợi đã thuộc về quá khứ của nhân loại. Cách mạng tháng Mười Nga vẫn sống, vẫn đang thực hiện và sẽ thực hiện thành công chức năng của nhân tố thúc đẩy lịch sử nhân loại phát triển theo đúng quỹ đạo của nó. Cách mạng tháng Mười Nga vẫn đang và sẽ còn tiếp tục là bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn, là nguồn cổ vũ lớn lao để nhân loại tiến lên chủ nghĩa xã hội. Bài học lịch sử, kinh nghiệm thực tiễn của Cách mạng tháng Mười Nga cho chúng ta thấy rõ không trở ngại nào, không xu hướng đối lập nào có khả năng chặn đứng sự phát triển tiến bộ của nhân loại trên con đường đi lên chủ nghĩa xã hội.

Lịch sử vốn phức tạp và chưa bao giờ phát triển theo con đường thẳng tắp. Nó là dòng chảy liên tục, nhiều chiều và

(14) V.I.Lênin. *Sđd.*, t.44, tr.179.

không thuần nhất. Và, trong sự phát triển biện chứng, trong quá trình vận động tiến lên từ thấp đến cao, theo Ph.Ăngghen, lịch sử nhân loại sẽ có cả “những sự vận động chữ chi” và “những bước thụt lùi tạm thời”. Đó là quy luật của lịch sử nhân loại. Sự phát triển của chủ nghĩa xã hội 92 năm qua cho thấy nó không nằm ngoài quy luật đó. Khi phát triển không ngoài quy luật đó, chủ nghĩa xã hội dù đang lâm vào khủng hoảng, đang bị sụp đổ ở nơi này, nơi khác, cách mạng xã hội chủ nghĩa đang ở giai đoạn thoái trào, song tất yếu chủ nghĩa xã hội vẫn tiếp tục tồn tại, phục hồi và phát triển, cách mạng xã hội chủ nghĩa sẽ đến giai đoạn cao trào, lý tưởng nhân đạo, giải phóng con người, giải phóng xã hội, thực hiện công bằng và hạnh phúc cho con người do Cách mạng tháng Mười Nga đem lại sẽ nhất định được thực hiện trên quy mô toàn cầu.

Với tư cách là kết quả phát triển tất yếu của lịch sử nhân loại, Cách mạng tháng Mười và lý tưởng cao đẹp của nó, ý nghĩa lịch sử toàn cầu của nó không bao giờ mất. Ngày nay, dấu chủ nghĩa xã hội không còn tồn tại với tư cách một hệ thống thế giới, cách mạng xã hội chủ nghĩa đang ở giai đoạn thoái trào, song con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội vẫn là một tất yếu khách quan, nhân loại tiến bộ trên toàn thế giới vẫn hướng theo những lý tưởng của Cách mạng tháng Mười - đó là hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội. Tiếp thu và phát triển sáng tạo những lý tưởng đó, nhân loại tiến bộ trên toàn thế giới vẫn

đang tiến hành đấu tranh cho hoà bình, cho một trật tự thế giới công bằng, bình đẳng và tiến bộ. Thất bại tạm thời của chủ nghĩa xã hội ở nơi này, nơi khác không có nghĩa là con đường phát triển lịch sử mà Cách mạng tháng Mười vạch ra đã bị chặn đứng. Không chỉ là thành quả của một cuộc cách mạng xã hội, Cách mạng tháng Mười còn là thành quả phát triển của nền văn hoá, văn minh nhân loại. Với tư cách đó, Cách mạng tháng Mười vẫn mãi là cuộc cách mạng có giá trị lịch sử, mang ý nghĩa toàn cầu, là bài học lịch sử, là kinh nghiệm thực tiễn vô giá cho tất cả các quốc gia, dân tộc quá độ lên chủ nghĩa xã hội trong thời đại ngày nay. Thắng lợi vĩ đại của Cách mạng tháng Mười Nga vẫn là nguồn cổ vũ lớn lao, là sức mạnh không gì ngăn cản được của nhân loại tiến bộ trên con đường tự giải phóng. Ánh sáng của tư tưởng Cách mạng tháng Mười không bao giờ tắt. Dưới ánh sáng của Cách mạng tháng Mười, giải phóng và sáng tạo - đó vẫn là triết lý phát triển của thời đại ngày nay.

92 năm đã qua, Cách mạng tháng Mười Nga vẫn đi vào lịch sử nhân loại với tư cách là cuộc cách mạng vĩ đại nhất. Và, với tư cách đó, Cách mạng tháng Mười Nga là một giá trị trường tồn trong lịch sử nhân loại. Đối với Việt Nam chúng ta, thắng lợi của Cách mạng tháng Mười Nga vẫn là nguồn cổ vũ lớn lao, là bài học lịch sử, là kinh nghiệm thực tiễn vô giá cho công cuộc đổi mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh. □